

Л. М. Завацька

кандидат педагогічних наук, професор

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. У сучасному суспільстві, коли роль освіти змінюється, і все частіше мова йде про необхідність неперервної освіти, протягом всього життя, гостро постає питання адаптації людини на кожному новому етапі отримання освіти. У системі безперервного навчання вища освіта для молоді повинна стати тим щаблем професійного становлення, на якому вона одержує потужний імпульс розвитку інтелектуального потенціалу, стимулювання процесів саморозвитку й самоосвіти, активного формування пізнавальних і професійних мотивів. Але до такого інноваційного освітнього процесу у закладі вищої освіти студент повинен бути готовий.

Теоретико-методологічне обґрунтування проблеми. Молодь, а саме студентство, відіграє важливу роль у суспільному житті, яка може позитивно впливати на зміни у суспільстві, творити добродійні та соціально значущі справи, вирішувати назрілі проблеми, долучаючись до активної участі повноцінного життя громадян. Усе це, безперечно, впливає на професійне самовизначення майбутніх фахівців та соціальне становлення студентів в умовах закладу вищої освіти.

Залучення студентів до проєктування своєї освіти, свого майбутнього фаху, з одного боку, це можливість змінювати професійну мотивацію, а з іншого – слугувати зразком для побудови життєвої і професійної стратегії. Відповідно надзвичайно важливо, щоб на ранніх етапах професійного становлення студенти почали осмислювати свій ціннісний простір, побачили його зв'язок з цілями й завданнями обраної професії, а також були залученими до спеціально організованої роботи з розвитку своїх смислових орієнтирів [1]. Сучасність вимагає особливих умов і щодо соціалізаційних процесів студентства. Результати аналізу соціально-педагогічної літератури свідчать про те, що вивченню цієї проблеми приділяється значна увага. Одне із основних призначень соціальної педагогіки полягає у вирішенні завдань соціалізації особистості через її навчання, освіту, виховання, формування умінь і навичок до адаптації в існуючих умовах. Вітчизняний науковець М.Б.Євтух виокремив кілька критичних етапів у житті дорослих: вибір професії, балансування між вимогами роботи і родини, подолання вікових криз, а також одним із таких етапів є соціалізація студентів [2].

Мета дослідження. Теоретичне обґрунтування особливостей соціалізації сучасної студентської молоді.

Результати теоретичного аналізу проблеми. У сучасній науці проблема соціалізації студента розглядається у кількох напрямках:

- формування особистості студента, який здатний успішно виконувати функції громадянина держави;
- формування особистості студента, який повинен оволодіти нормами моралі свого народу, його національними традиціями і вчитися використовувати їх у своїй практичній діяльності;

- формування особистості студента, який відкритий новому досвіду, толерантний до ситуації неоднозначності, вміє вирішувати складні життєві ситуації;
- формування соціально-активної особистості студента, який готується до виконання в суспільстві активної життєвої позиції.

Зазначені напрями формування особистості студента спрацьовують у випадку успішної адаптації першокурсників до навчання. Процес адаптації відбувається на кількох рівнях: пристосування до нової системи навчання; до зміни режиму праці і відпочинку; до входження у студентський колектив. Усе це супроводжується істотною перебудовою життя, психічних і фізіологічних станів молодого людини. Тому, хоча факт вступу до закладу вищої освіти, як правило, зміцнює віру у власні сили і здібності, але період адаптації, пов'язаний із цим явищем, може обумовити низьку успішність, а також труднощі у спілкуванні і налагодженні контактів.

Загалом, у процесі адаптації першокурсників до навчання у закладі вищої освіти виявляються наступні труднощі: негативні переживання, пов'язані із залишенням шкільного колективу; невизначеність у мотивації вибору професії; недостатня психологічна готовність до нового рівня освіти; невміння здійснювати психологічне саморегулювання поведінки та діяльності за відсутності звичного повсякденного контролю педагогів; пошук оптимального режиму праці та відпочинку в нових умовах; налагодження побуту та самообслуговування, особливо при переході з домашніх умов до гуртожитку; відсутність навичок роботи з літературою, словниками, першоджерелами, каталогами.

Відповідно варто розрізнити три форми адаптації студентів-першокурсників до навчання у закладі вищої освіти, що безпосередньо впливають на процес соціалізації сучасної молодого людини:

- формальна, яка стосується пізнавально-інформаційного пристосування до нового оточення, структури закладу вищої освіти, змісту навчання, обов'язків студента;
- соціально-психологічна (суспільна) адаптація відображає процес внутрішньої інтеграції (об'єднання) групи студентів-першокурсників та інтеграцію цієї групи зі студентським оточенням в цілому;
- дидактична форма адаптації стосується проблем підготовки до нових форм освітньої діяльності і методів роботи у закладі вищої освіти і відображає інтелектуальні можливості студента.

До зазначених рівнів пристосування до нової системи навчання зараз під час повномасштабного вторгнення додалися проблеми, пов'язані з онлайн навчанням. Важливим фактором під час російської агресії є також безпека студента закладу вищої освіти. Повномасштабне вторгнення є складною соціальною ситуацією, яка впливає на життя кожного громадянина. Але молодь є найбільш вразливою категорією, особливо в період активного формування особистості та інтеграції у суспільство в роки студентства. Відповідно, важливим є зміна сприйняття студентом освітнього процесу. Університети активно впроваджують електронні платформи, щоб надати студентам доступ до лекцій, матеріалів та завдань та інтегрують їх з традиційною формою для забезпечення гнучкого графіка навчання. Також зростає популярність онлайн курсів, які можуть бути доступними для всіх бажаючих незалежно від їх місця перебування та надають можливість повторного перегляду матеріалів [3].

Наразі поряд з перевагами можливі негативні наслідки онлайн-освіти не тільки

для соціалізації студентів-першокурсників, але й загалом для соціалізації студентської молоді. Для деяких студентів є проблемою доступ до Інтернету та відповідних пристроїв. Відсутність можливостей для спілкування та взаємодії з викладачами та студентами може призвести до відчуття соціальної ізоляції, погіршити емоційний стан молодого людини.

Висновки. Таким чином для досягнення ефективної соціалізації сучасної студентської молоді необхідно враховувати соціальні, економічні та політичні фактори, що впливають на формування особистості та її інтеграцію у суспільство. Важливо забезпечити молодим людям можливість доступу до освіти та інших ресурсів, здійснювати підтримку і захист молоді у складні часи, щоб допомогти їм впоратися з викликами і спроєкувати власне майбутнє.

Список використаних джерел

1. Бакіров В. С. «Суспільство знань» та трансформація вищої освіти. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства* : зб. наук. праць. Харків : Видав. центр Харківського нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна, 2006. Т. 1. С. 352-357.
2. Євтух М. Б. Методологічні засади розбудови особистісно-орієнтованої навчальної діяльності у вищій школі. *Філософія освіти XXI століття: Проблеми і перспективи* : зб. наук. праць. Київ : Знання, 2000. С.42-50.
3. Онлайн-освіта: перспективи та ризики. URL: https://education.24tv.ua/online-osvita-perspektivi-ta-risiki_n1308488.

О. І. Іваницький

*доктор педагогічних наук, професор
Запорізький національний університет*

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ VS ОСОБИСТІТЬ ПЕДАГОГА

У вітчизняній та зарубіжній теорії й практиці виховання термін «технологія» з'явився у середині ХХ століття як запозичення із інженерно-технічної сфери. Буквально в перекладі з грецької мови слово «технологія» походить від двох слів; *τέχνη* (техне) – мистецтво, майстерність, уміння; *λόγος* – слово, вчення) – тобто знання про майстерність. Цей термін окреслював сукупність методів, необхідних для здійснення процесу виробництва, а також як науковий опис способів певного типу і виду виробництва. Фактично він ґрунтувався на розумінні технології як виготовлення певного продукту з визначеними властивостями за допомогою строго визначених, наперед заданих операцій.

На сьогодні це поняття набуло дещо іншого змісту. Попри сотні його визначень, на наш погляд, поняття «педагогічна технологія» зводиться до узгодженого поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання та виховних засобів, які системно застосовуються в освітньому процесі на основі декларованих психолого-педагогічних установок, що приводить завжди до досягнення прогнозованого освітнього результату. Тобто, педагогічна технологія – це комплексна інтегративна система, що містить чимало упорядкованих операцій і дій, які забезпечують